

Поверхневі структури прокаріот

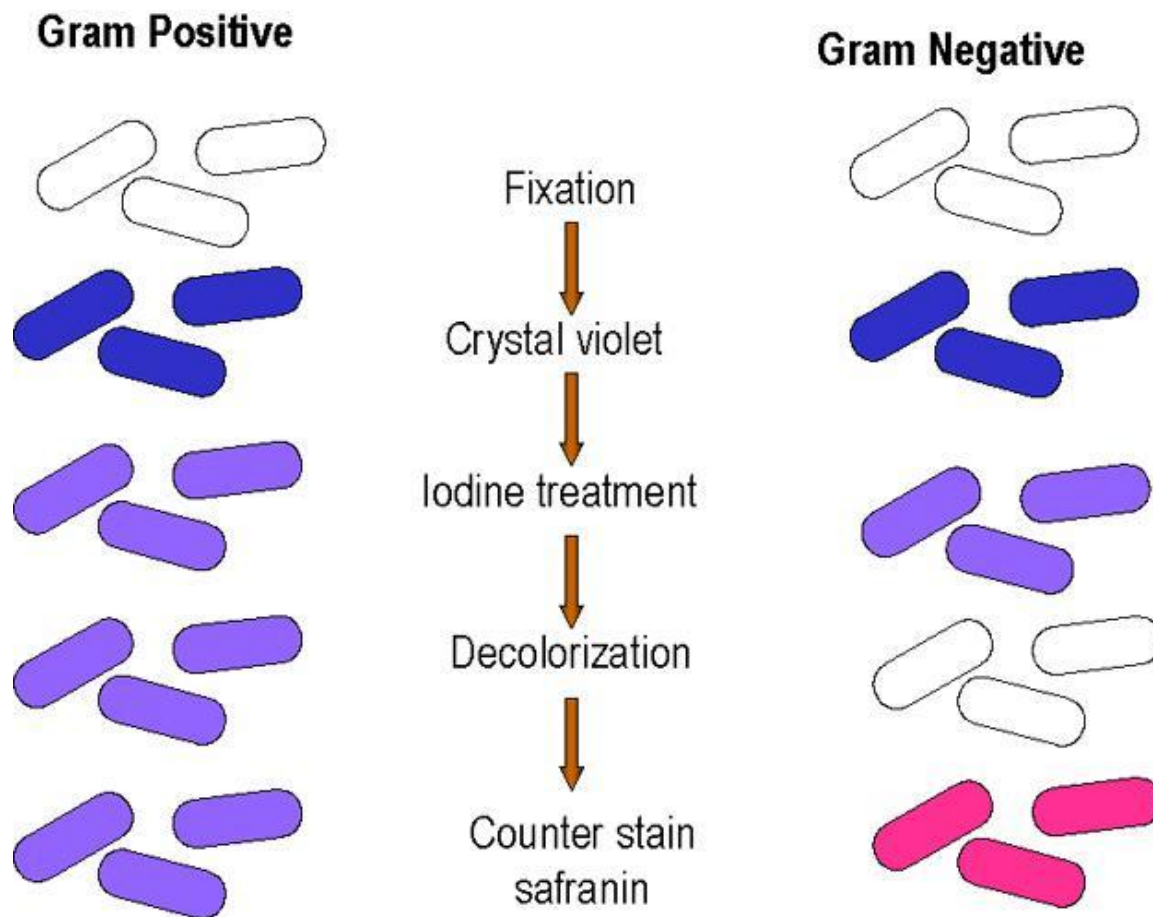

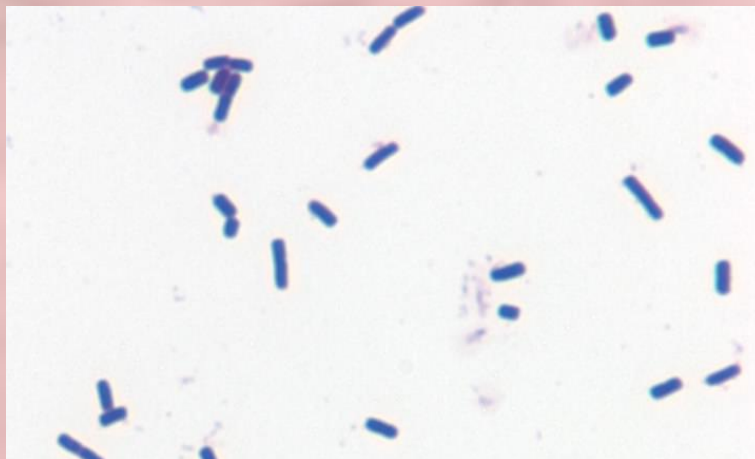
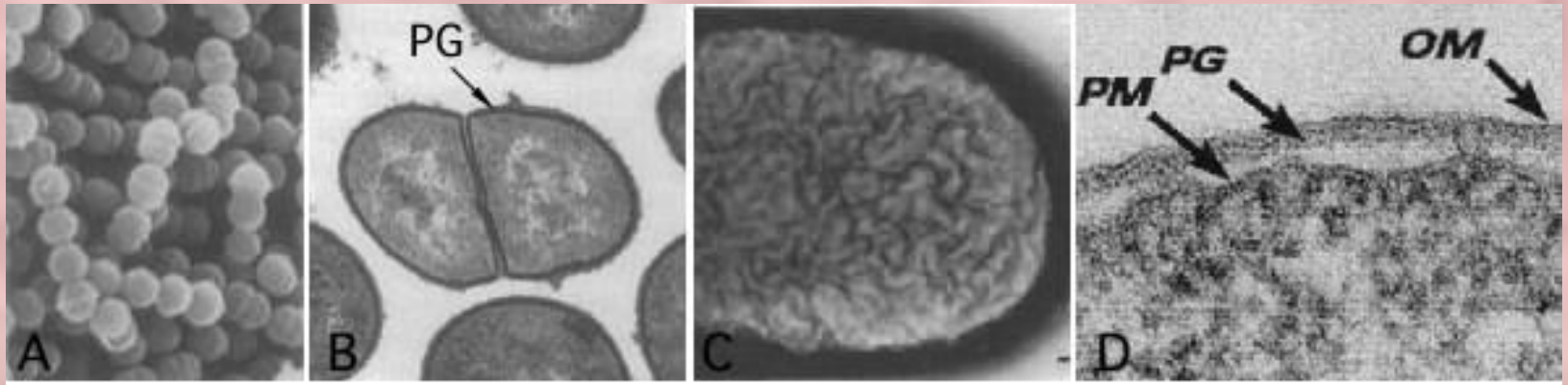
Мета:

- з'ясувати особливості клітинної стінки грампозитивних, грамнегативних еубактерій, архебактерій;
- охарактеризувати поверхневі слизисті утворення прокариот;
- зрозуміти будову, механізми функціонування бактеріальних джгутиків та ворсинок.

- Структурно-функціональні відмінності клітинної стінки грампозитивних, грамнегативних еубактерій, архебактерій.
- Поверхневі слизисті утворення прокариот.
- Структури та механізми руху прокариот.
- Бактеріальні ворсинки: структура, типи, функції.

Залежно від будови клітинної стінки бактерії поділяються на дві великі групи. Поділ базується на здатності бактерій забарвлюватися певним чином (спосіб забарвлення запропонований у 1884 р. Х. Грамом)

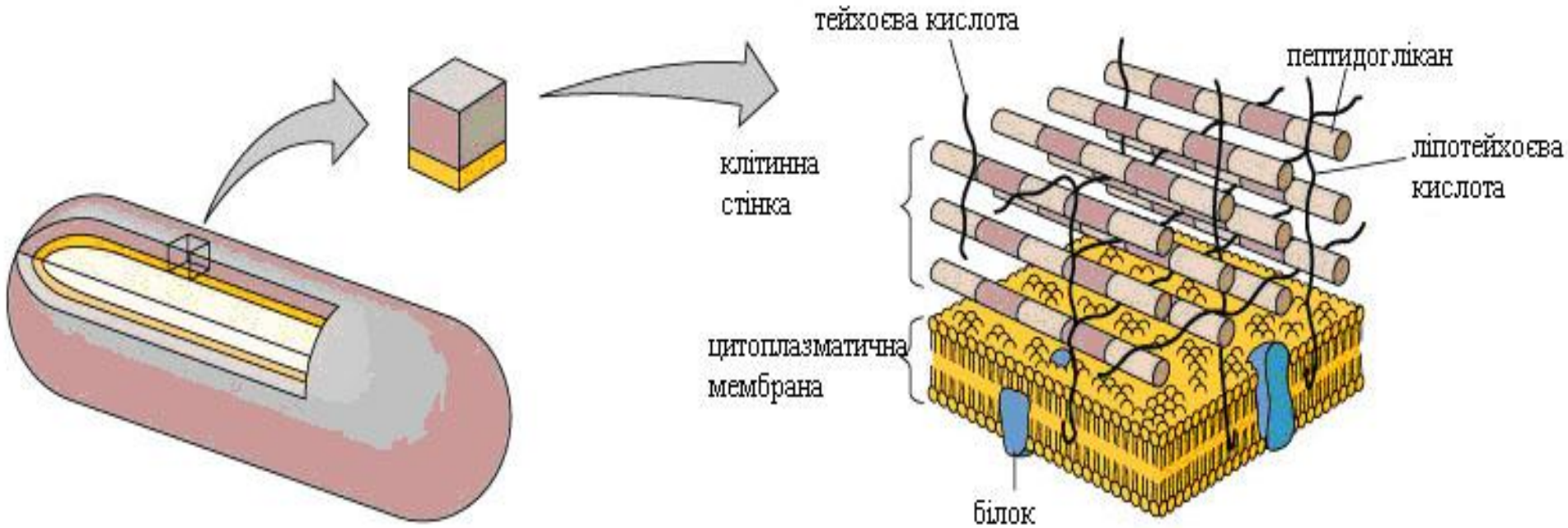

грампозитивні (Гр+);

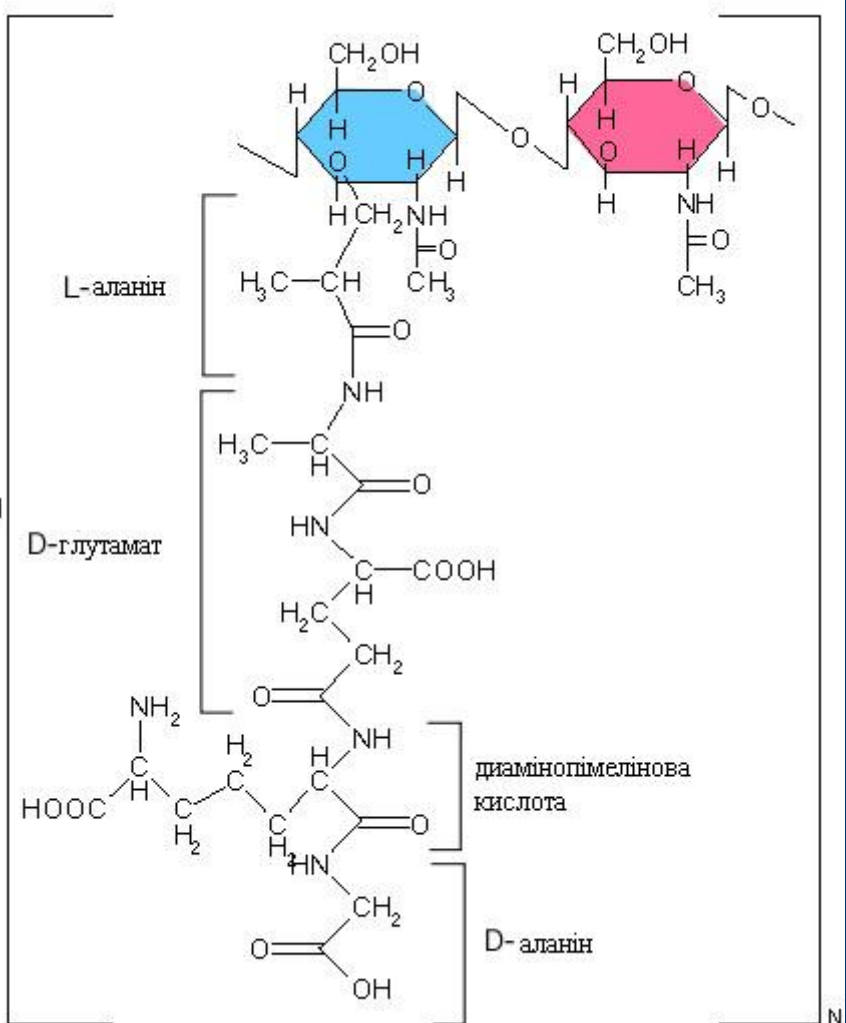
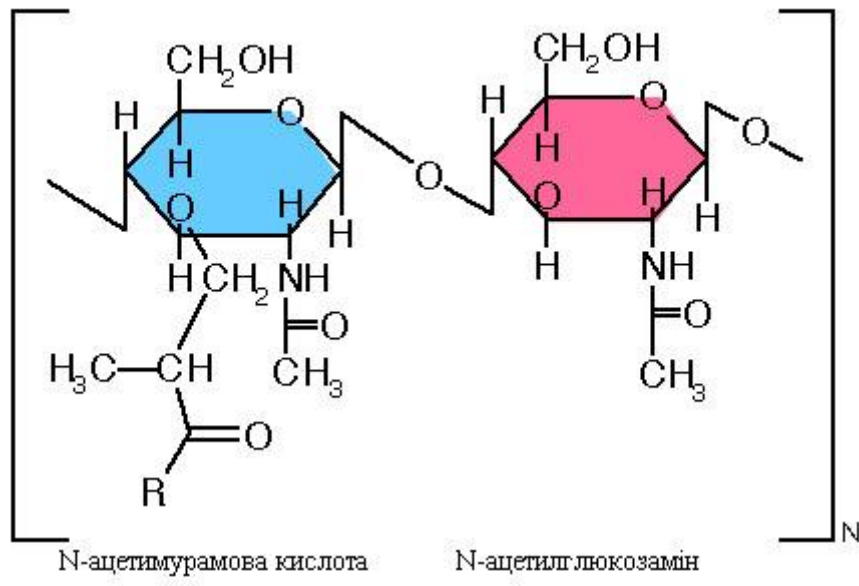

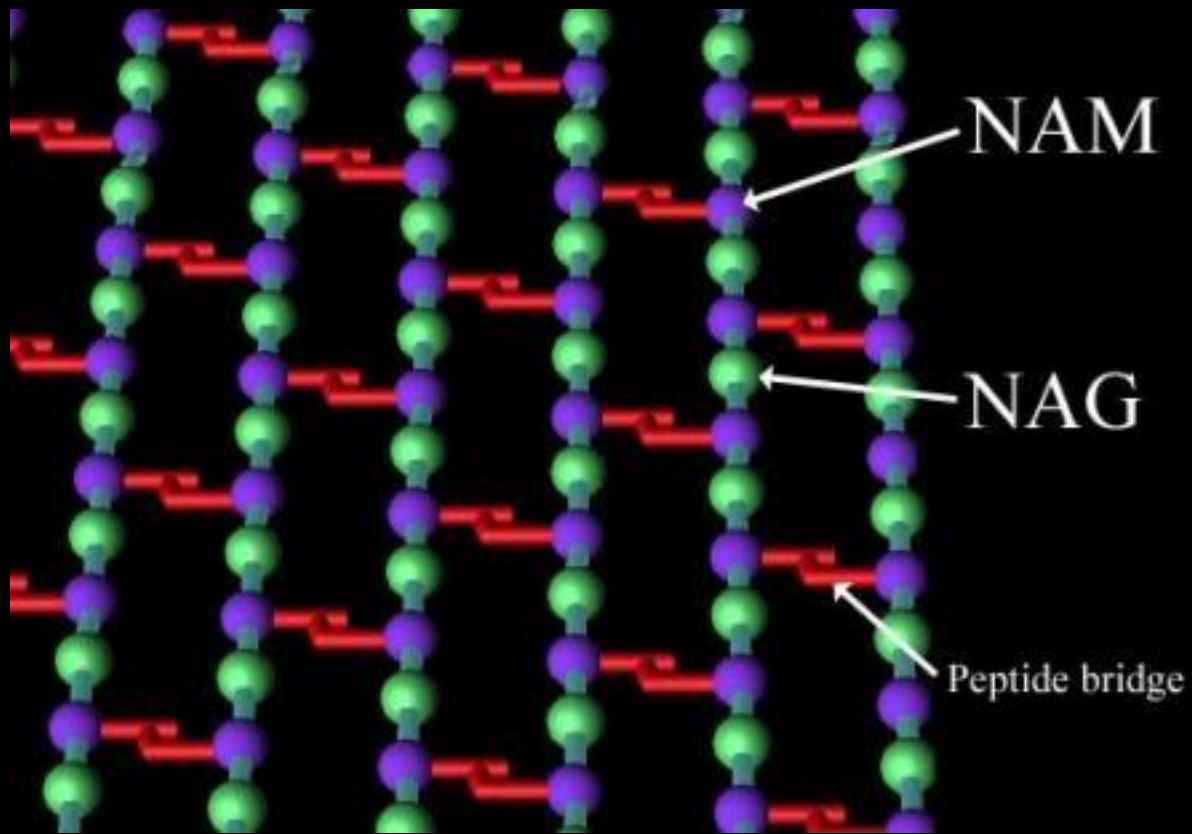
грамнегативні (Гр-)

Клітинна стінка грампозитивних еубактерій

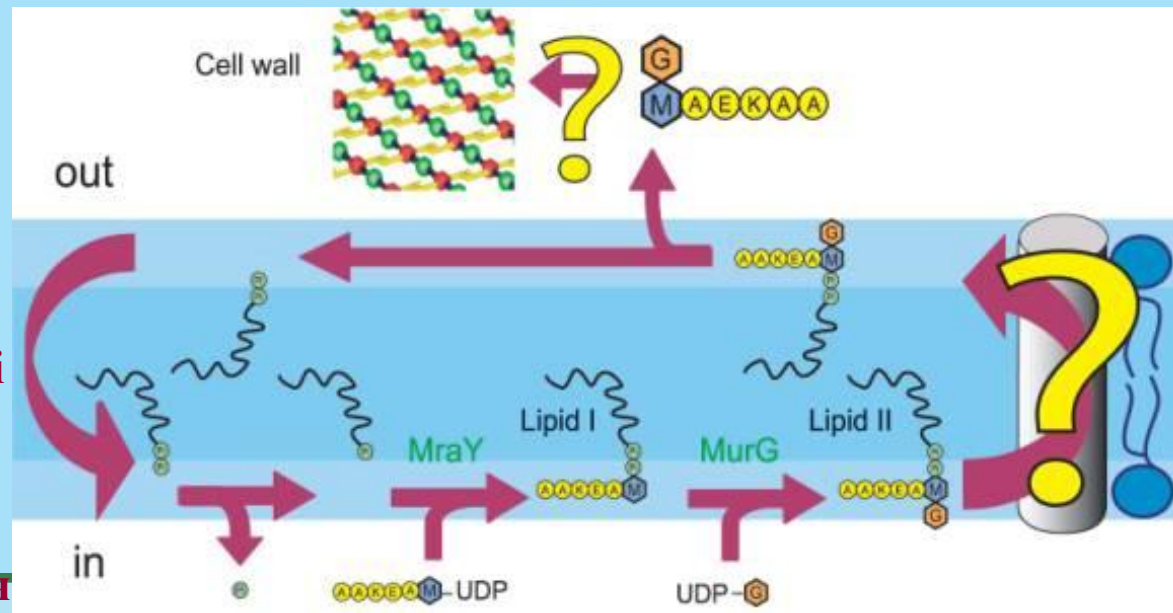
Copyright © 2004 Pearson Education, Inc., publishing as Benjamin Cummings.

Біосинтез пептидоглікану:

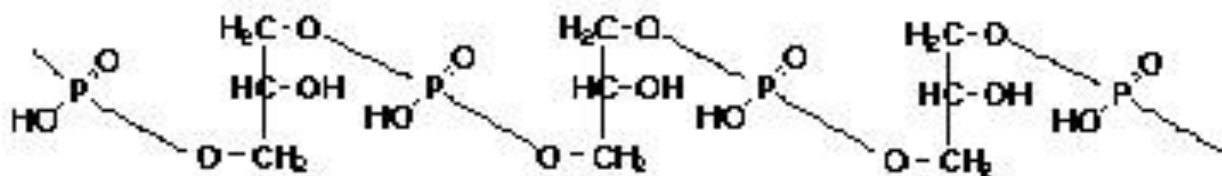
- Утворення в цитоплазмі пентапептиду мурамової кислоти.
- Зв'язування пентапептиду мурамової кислоти з N-ацетилглюкозаміном і приєднання 5 залишків гліцину на плазмолемі.
- Вбудовування компонента клітинної стінки в пептидоглікановий скелет і формування пептидних зв'язків:

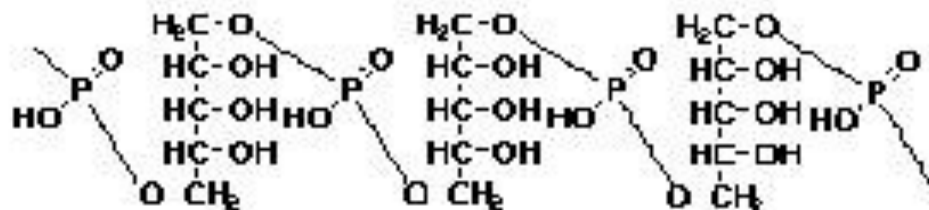
- Реакції транспептидування передбачають розщеплення зв'язку між двома залишками D-аланіну.
- Вивільнена карбоксильна група зв'язується з аміногрупою лізину іншого олігопептиду, а кінцевий D-аланін звільняється.

Тейхоєві та ліпотейхоєві кислоти – полімери, побудовані на основі рибітолу або гліцеролу, залишки яких сполучені фосфодіефірними зв'язками.

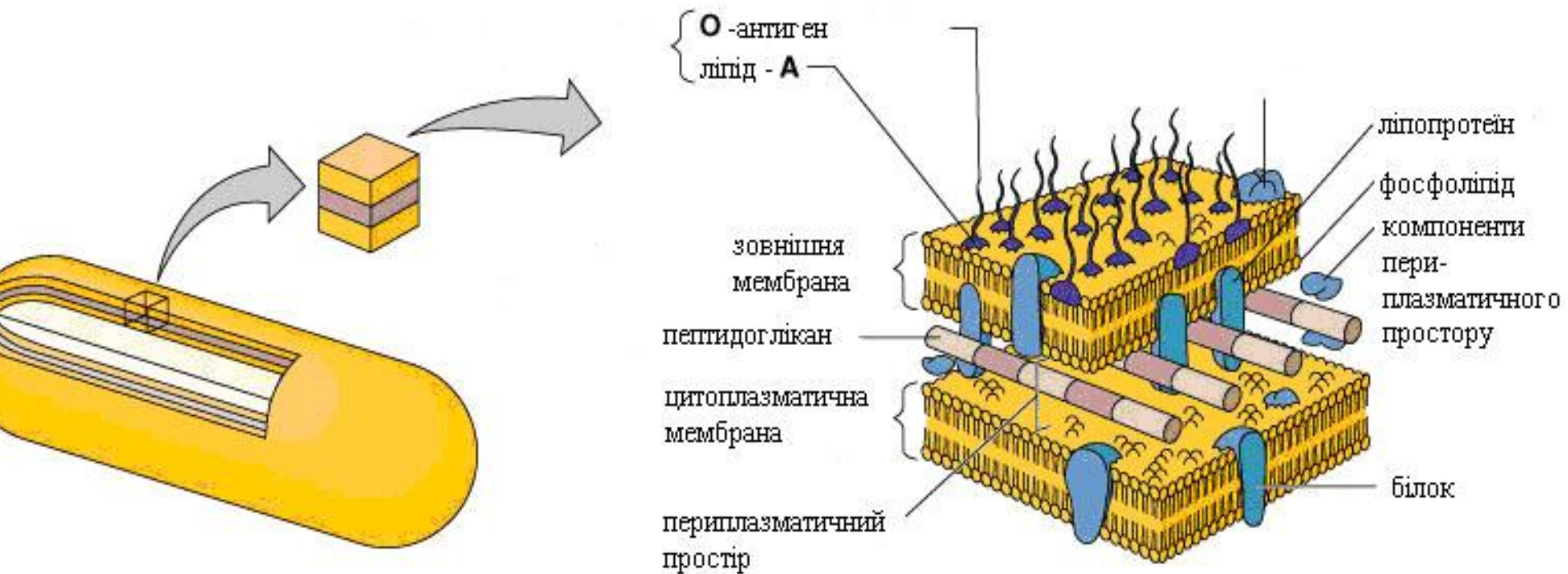

гліцеролтейхоєва кислота

рибітолтейхоєва кислота

Клітинна стінка грамнегативних еубактерій

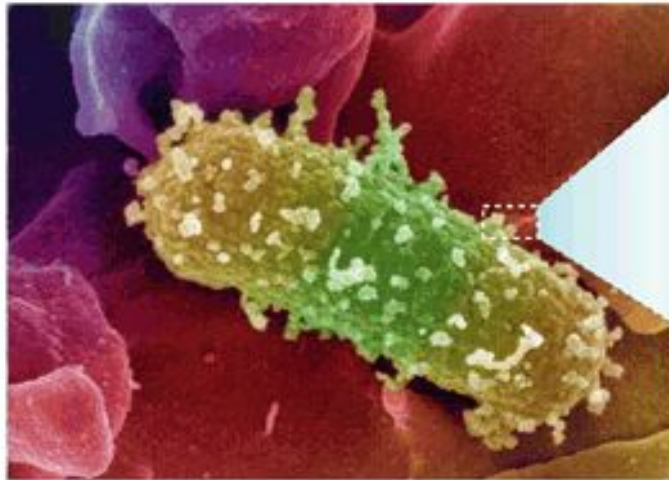
Специфічним компонентом зовнішньої мембрани є ліпополісахарид (ЛПС), що займає близько 30-40% її поверхні.

У молекулі ЛПС розрізняють три зони:

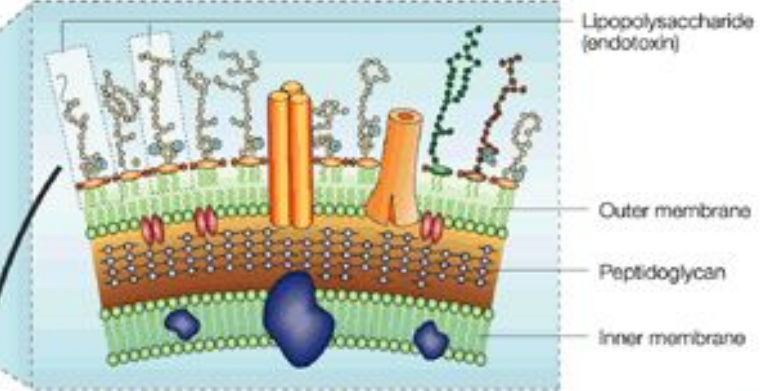
- ліпід А,
- серцевинну,
- О-специфічний боковий ланцюг.

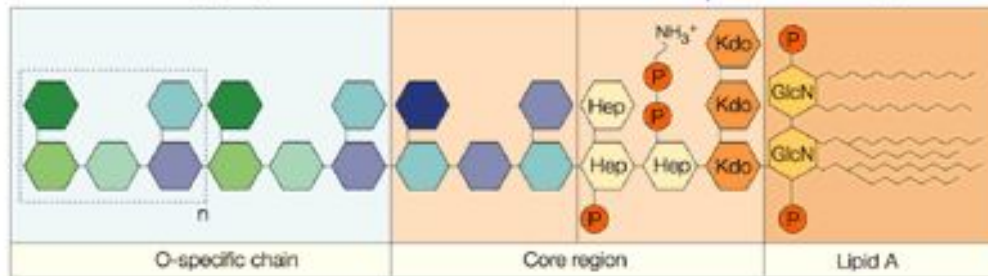
a Bacterial cell (*E. coli*)

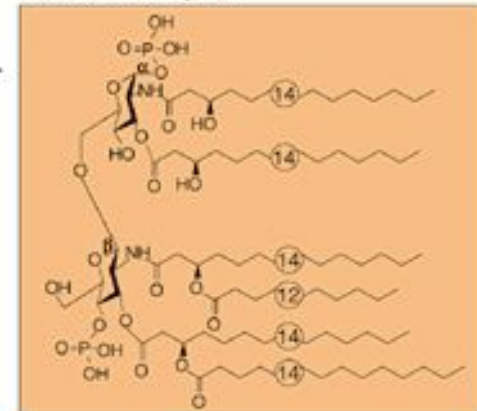
b Cell-wall organization

c Architecture of lipopolysaccharide

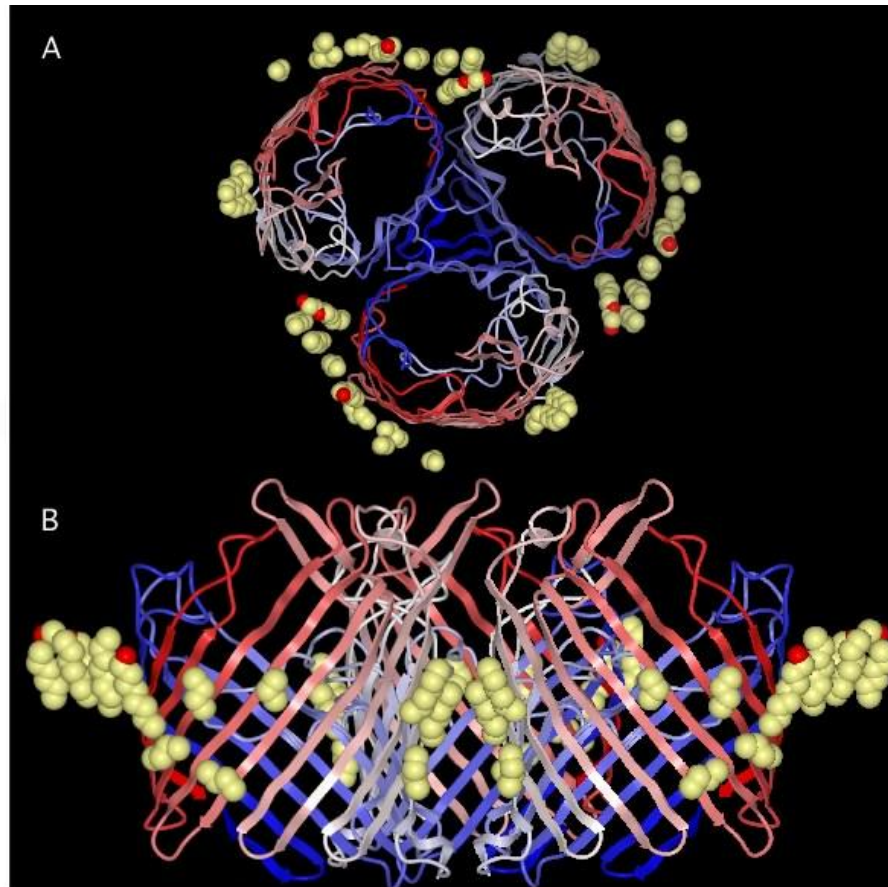

d Structure of lipid A

Білки зовнішньої мембрани:

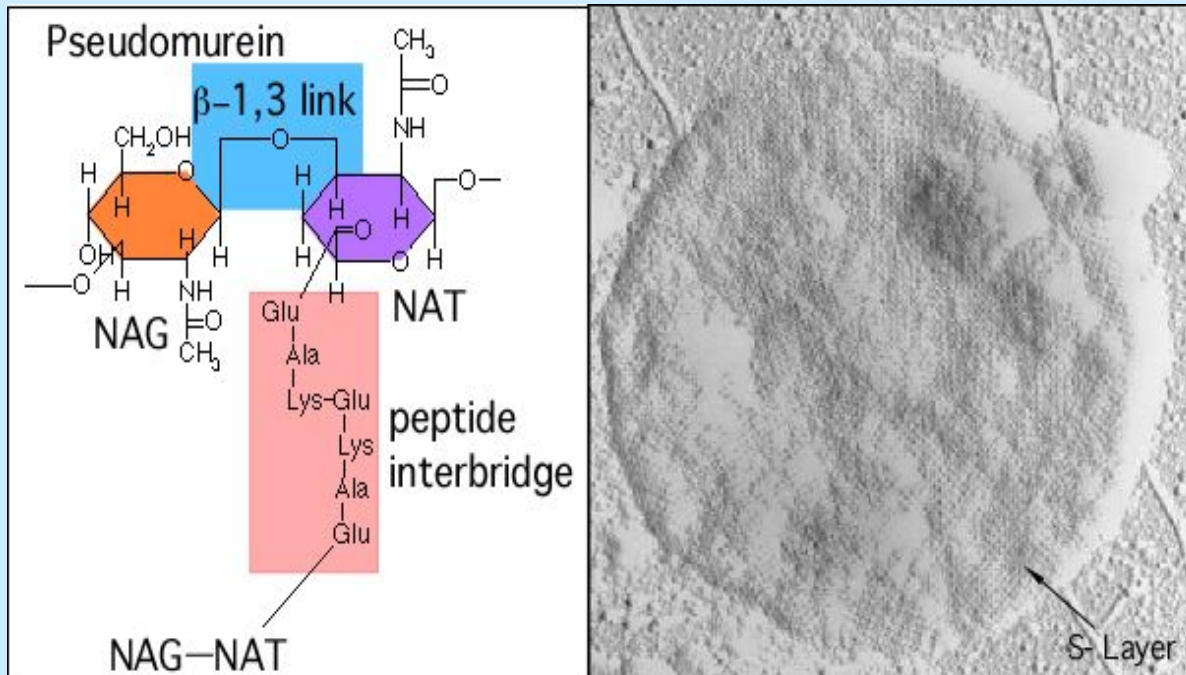
- основні – складають біля 80 %, найчисельніші порини;
- мінорні – представлені великою різноманітністю.

Ознака	Гр+ (<i>Clostridium</i>, <i>Bacillus</i>, <i>Streptococcus</i>, <i>Staphylococcus</i>, <i>Mycobacterium</i>)	Гр- (<i>Rickettsia</i>, <i>Pseudomonas</i>, <i>Vibrio</i>, <i>Bordetella</i>, <i>Neisseria</i>, <i>Enterobacteriaceae</i>, <i>Cyanobacteriales</i>)
Розміщення стосовно плазмолем	Щільно прилягає до ЦПМ	Наявний периплазматичний простір
Кількість шарів	один	три
Товщина пептидоглікану	20- 80 нм	2-3 нм
Наявність тейхоєвих (ліпотейхоєвих) кислот	+	-
Наявність ліпополісахариду	-	+

Незвичайні клітинні стінки прокариот

- Ковзаючі бактерії
- Архебактерії

Flexibacter

Methanococcus janaschii

Прокаріоти
без
клітинної стінки

Отримані в
лабораторних
умовах

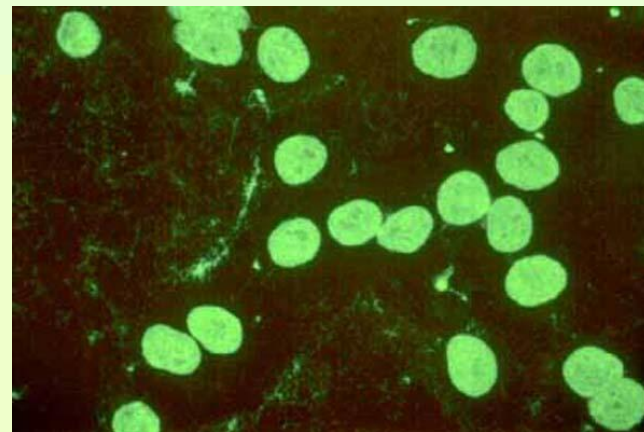
Природні

сферопласт
и

L-форми !!!

мікоплазми

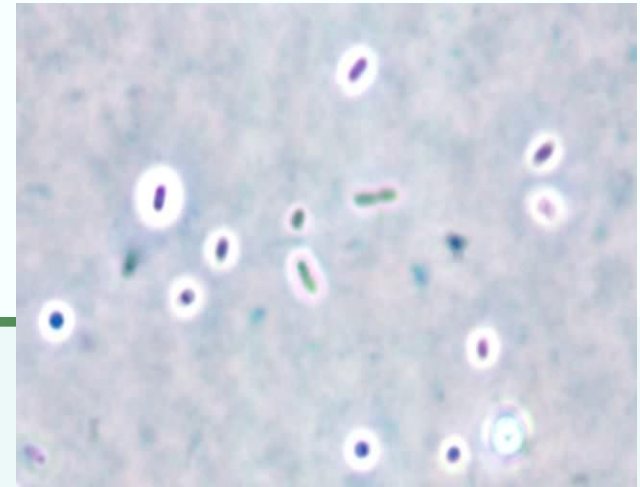
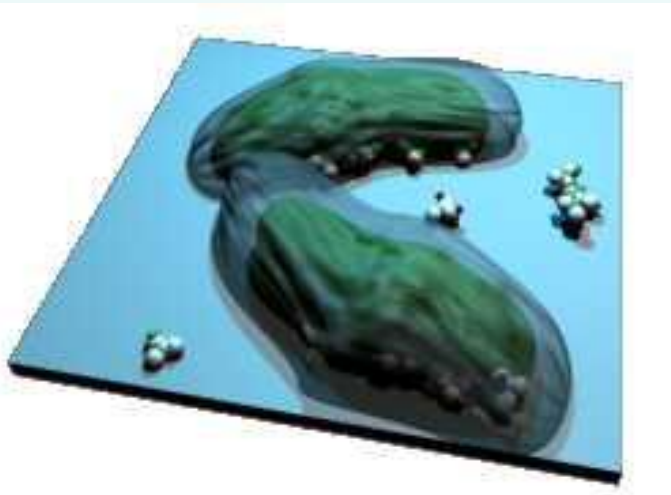
протопласт
ти

Mycoplasma

Поверхневі речовини бактерій:

- Капсула - слизисте утворення, що має аморфну будову і зберігає зв'язок із клітинною стінкою.
- Слизисті шари - мають аморфний, безструктурний вигляд і легко відділяються від поверхні прокаріотичної клітини.
- Чохли - характеризуються тонкою структурою з кількох шарів, часто інкрустовані оксидами металів.

Klebsiella planticola

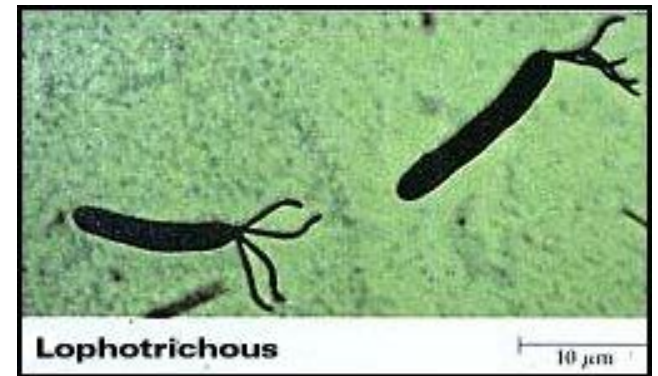
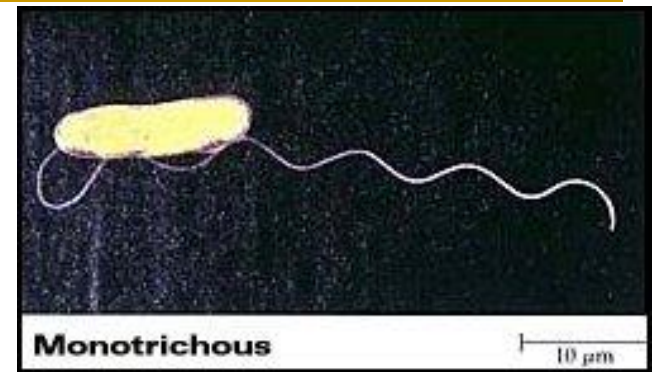
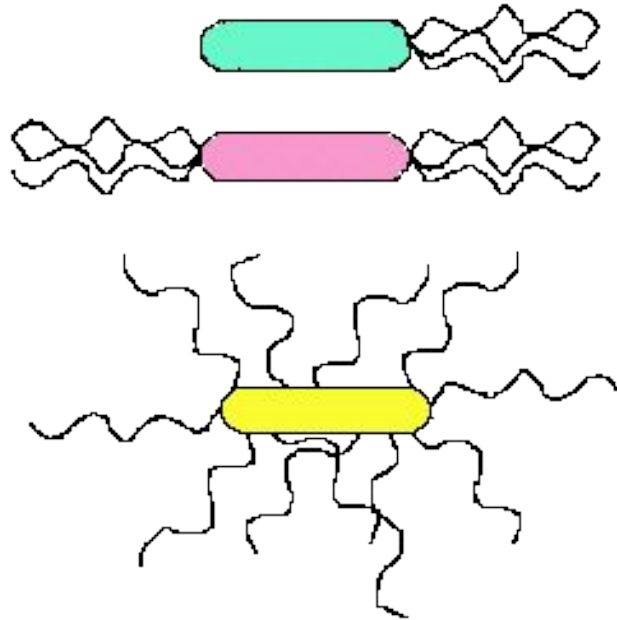

Anabaena

Джгутики - визначають здатність бактерій до руху в рідкому середовищі.

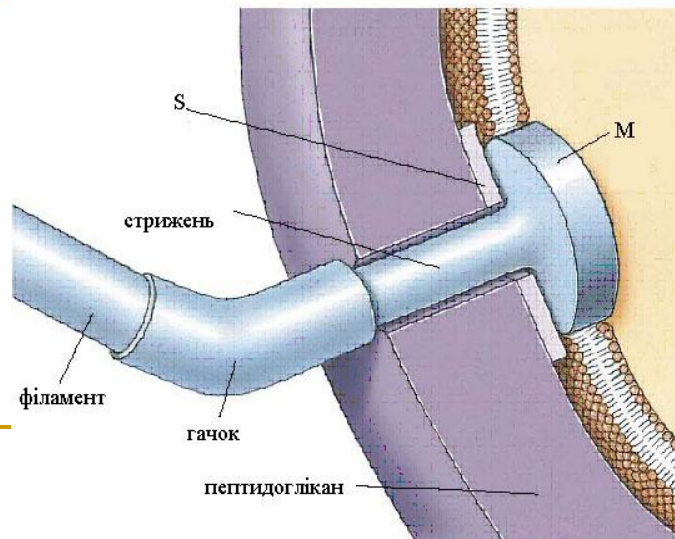
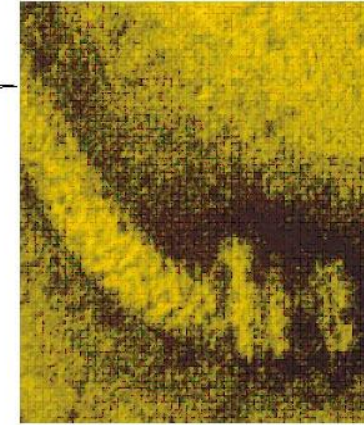
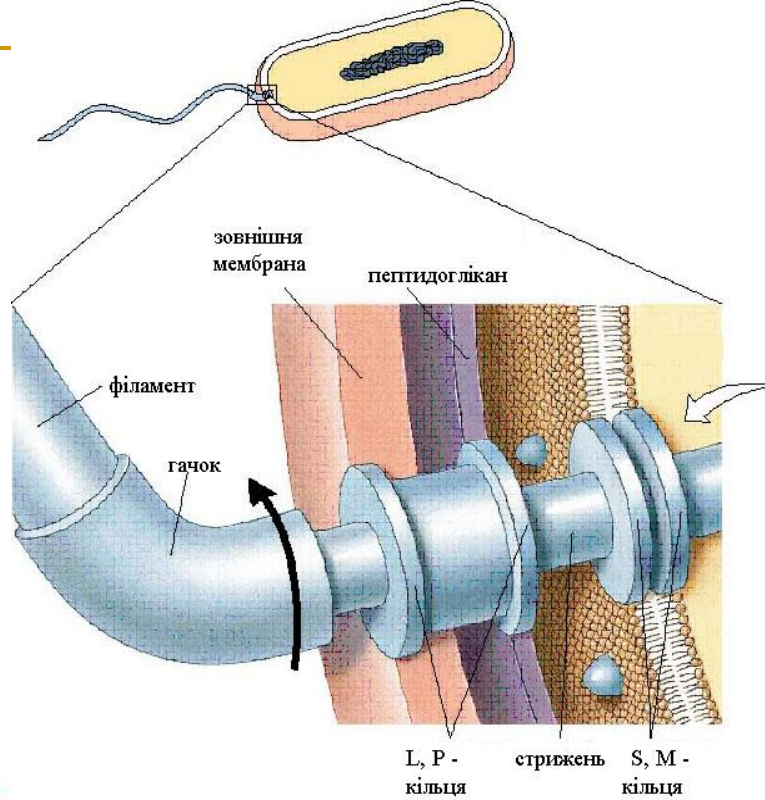
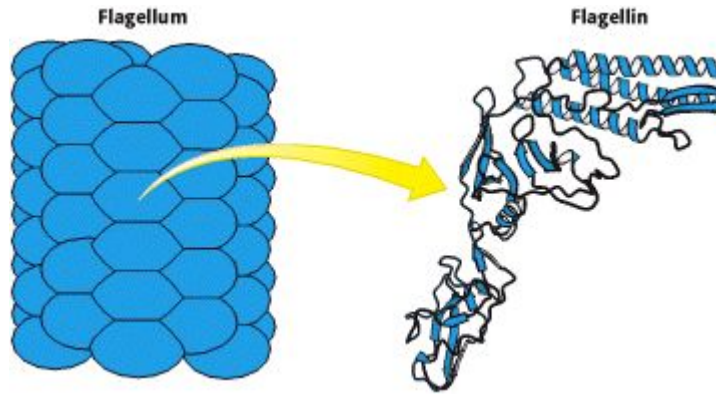
Їх кількість, розміри, розташування постійні ознаки для певного виду.

Джгутик складається з трьох частин:

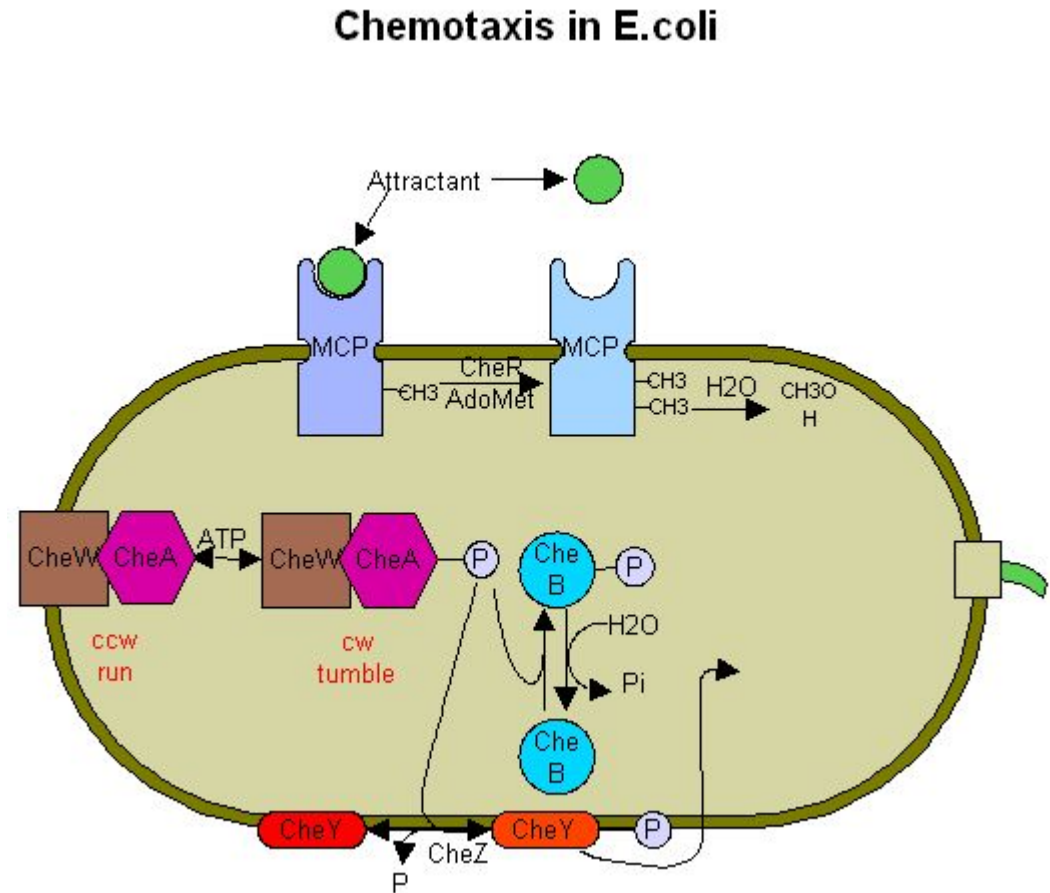
- філаменту;
- гачка;
- базального тільця

Два внутрішніх кільця (M і S) – обов'язкові складові частини, зовнішні кільця (P і L) відсутні у Гр+.

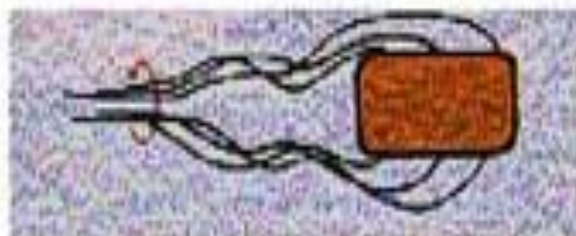

Направлені рухи прокариот (таксиси)

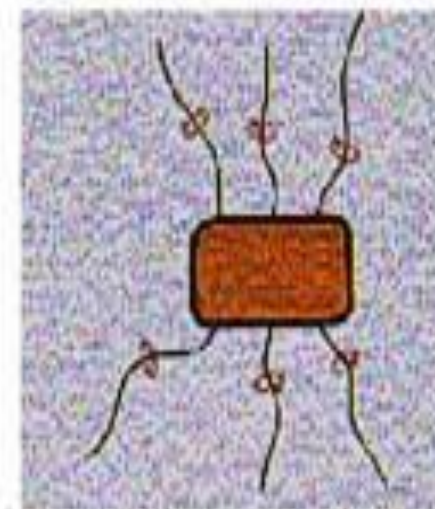
- Хемотаксис
- Аеротаксис
- Фототаксис
- Термотаксис
- Магнітотаксис
- Віскозитаксис

Тамблинг

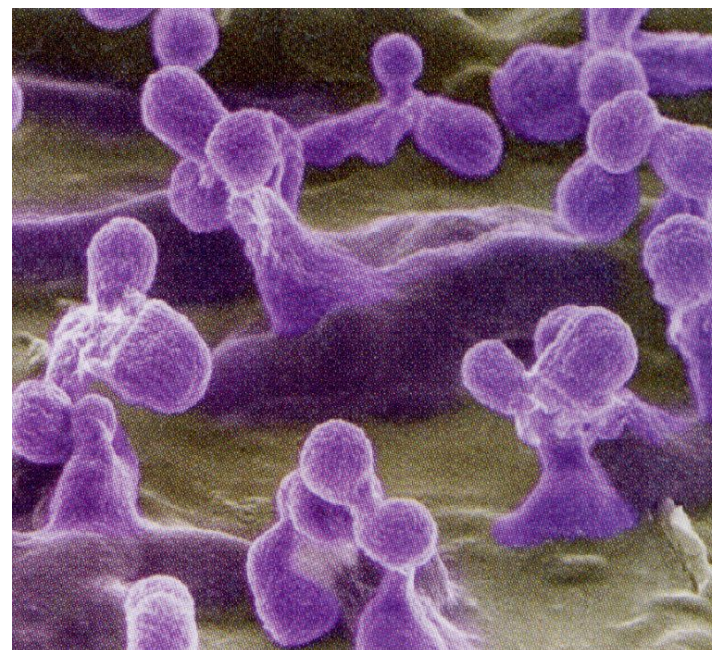

Прямолнейное движение

Тамблинг
(переориентировка в пространстве)

За рух спірохет відповідають структури незвичної локалізації – аксіальні фібрили

Ворсинки (фімбрії, пілі):

- загального типу;
  - статевого типу.
-

